

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Publiceringsdatum

13 maj 2008

Granskningsperiod

År 2007

Kontaktpersoner

Håkan Häggström (Natur)

08-785 43 09

hakan.haggstrom@ab.lst.se

Johanna Alton (Kulturmiljö)

08-785 44 48

johanna.alton@ab.lst.se

Henrik Andersson (Fisk & Fiske)

08-785 40 55

henrik.andersson@ab.lst.se

Denna publikation finns
endast i elektronisk form.

Resultat från Länsstyrelsens
tillsyn, undersökningar och
uppföljningar publiceras
även genom tryckta
rapporter och faktablad, se
www.ab.lst.se/publikationer.

Värdefulla sjöar och vattendrag

Natur, kultur, fisk och fiske

I arbetet med miljömålet Levande sjöar och vattendrag har Länsstyrelsen i samarbete med Naturvårdsverket, Fiskeriverket och Riksantikvarieämbetet pekat ut vattenmiljöer med värden som anknyter till natur, kultur och fiske. Detta PM ger information om vilka områden som pekats ut samt en kortfattad beskrivning.

Enligt delmål 1 i miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag ska berörda myndigheter identifiera och ta fram åtgärdsprogram för särskilt värdefulla natur- och kulturmiljöer som behöver ett långsiktigt skydd i eller i anslutning till sjöar och vattendrag. Detta har resulterat i en rapport utgiven av Naturvårdsverket i samarbete med Riksantikvarieämbetet och Fiskeriverket: *Nationell strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer – delmål 1, Levande sjöar och vattendrag*. (Rapport 5666, mars 2007).

Som ett led i framtagandet av strategin har länsstyrelserna på uppdrag av dessa tre myndigheter tagit fram underlag för utpekandet av nationellt särskilt värdefulla och nationellt värdefulla sjöar och vattendrag från natur-, kultur- respektive fiskesynpunkt. I Stockholms län är sammanlagt 42 områden utpekade för ett eller flera värden; 17 för höga naturvärden, 18 för höga kulturvärden och 15 för höga värden för fisk och fiske. I många fall är samma sjöar och vattendrag utpekade för fler än en typ av värde vilket gör det viktigt att natur-, kulturmiljö- och fiskevårdare samarbetar kring skydd och skötsel av vattenmiljöer.

Länsstyrelsen vill med detta PM informera kommuner och andra aktörer i Stockholms län om vilka områden som har pekats ut och kortfattade uppgifter om vilka värden som finns i områdena. Materialet kan bland annat vara ett viktigt planeringsunderlag för exempelvis den kommunala översiktsplaneringen. Listan över värdefulla sjöar och vattendrag kan komma att ses över i takt med att ny kunskap tillkommer. Hur och när en sådan revidering görs är inte känt i dagsläget.

Observera att områdena är utpekade tack vare sina värden, och inte utifrån exempelvis behov av skydd. Det är alltså inte aktuellt eller praktiskt möjligt att skydda samtliga utpekade områden. Enligt delmål 1 ska minst hälften av de särskilt värdefulla sjöarna och vattendragen ha ett långsiktigt skydd senast år 2010. Nästa steg i processen blir att utreda fler faktorer, som exempelvis hotbild, behov av långsiktigt skydd, eventuella skyddsformer samt förutsättningar för genomförande av skydd för de utpekade områdena. Detta arbete avser Länsstyrelsen att genomföra i samverkan med kommunerna och andra berörda aktörer.

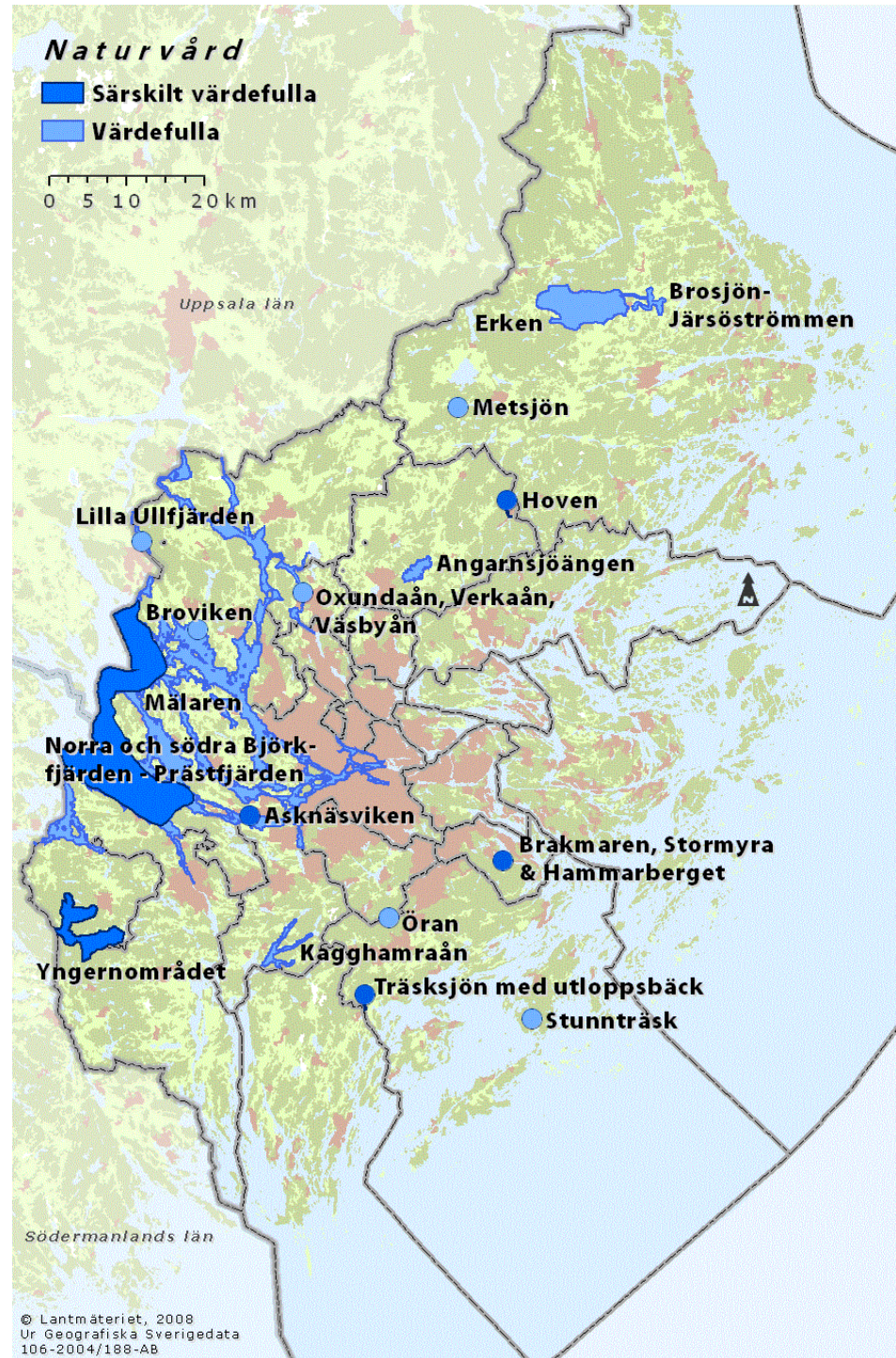
Kartdata över områdena i form av shapefiler kan laddas ned på
www.gisdata.se

Mer information och en lista över samtliga utpekade områden i landet
finns också på Naturvårdsverkets hemsida,
<http://www.naturvardsverket.se/sv/>

Naturvärden

Nedan visas en översikt för vattenmiljöer med naturvärden. Miljöerna har pekats ut av Naturvårdsverket på ett underlag från Länsstyrelsen i Stockholms län.

De enskilda objekten presenteras med en kort sammanfattning samt kartöversikt.

Asknäsviken

Kommun Ekerö

Kategori Nationellt särskilt värdefull

Uttekade värden

Mycket skyddsvärd flora. Lokal för småsvalting.

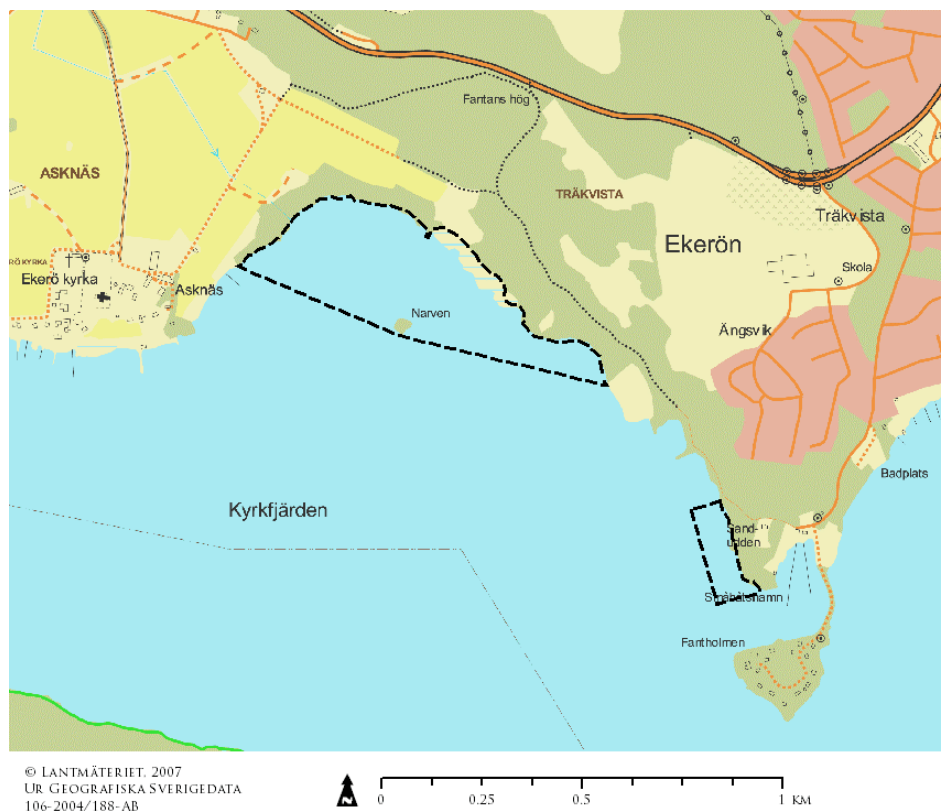
Skyddsvärda arter

Småsvalting

Övrigt

Långgrund mesotrof Mälarvik med sandbotten.

Hela Mälaren är utpekad som nationellt värdefull ur naturvårdsperspektiv samt nationellt särskilt värdefull ur fisk- och fiskeperspektiv.

Brakmaren – Stormyra - Hammarberget

Kommun Tyresö

Kategori Nationellt särskilt värdefull

Uttekade värden

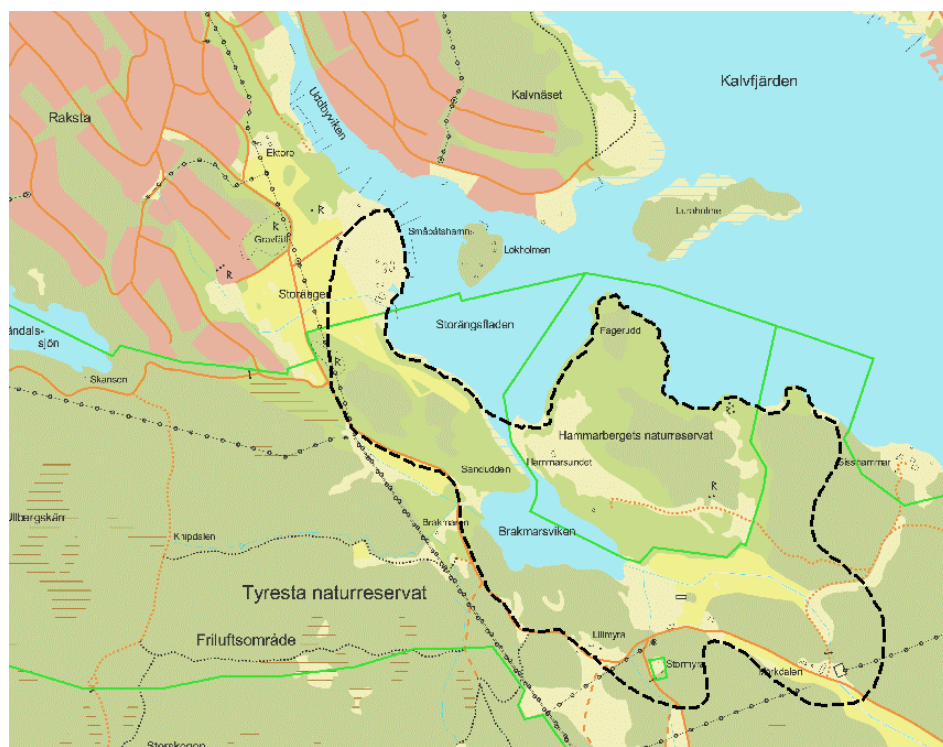
Riksintresse för naturvården. Opåverkat avrinningsområde, huvudsakligen skogsmark. Väldokumenterat exempel på naturtyper, kombinationer av naturtyper samt processer och naturlig utveckling i ekologiska system, värdefull bottenfauna.

Skyddsvärda arter

Dagsländan *Siphonurus armatus* (föremål för åtgärdsprogram).

Övrigt

Avgränsningen bör ses över.

© LANTMÄTERIET, 2007
UR GEOGRAFISKA SVERIGEDATA
106-2004/188-AB

0 0.25 0.5 1 KM

Hoven med utloppsback

Kommun Vallentuna

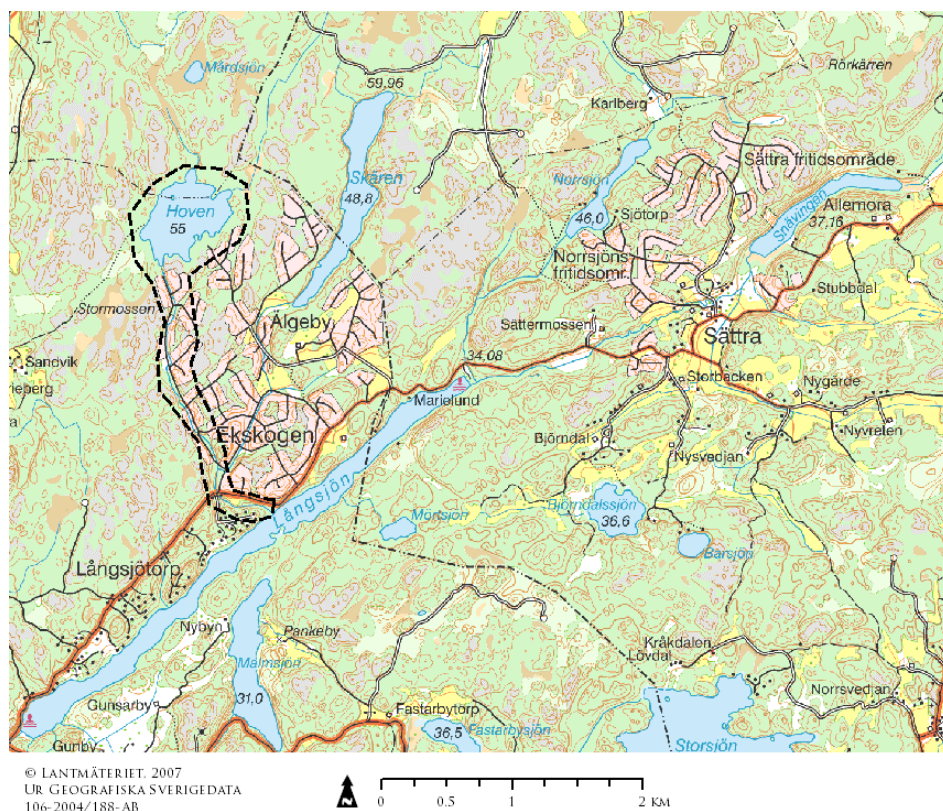
Kategori Nationellt särskilt värdefull

Uttekade värden

Opåverkat avrinningsområde. Näringsfattig skogssjö med mycket hög vattenkvalitet. Förekomst av hotade bottenfaunaarter.

Skyddsvärda arter

Dagsländan *Siphonurus armatus* i utloppsbacken (föremål för åtgärdsprogram).

Norra och Södra Björkfjärden - Prästfjärden

Kommun Ekerö, Salem, Södertälje, Upplands-Bro

Kategori Nationellt särskilt värdefull

Utpekade värden

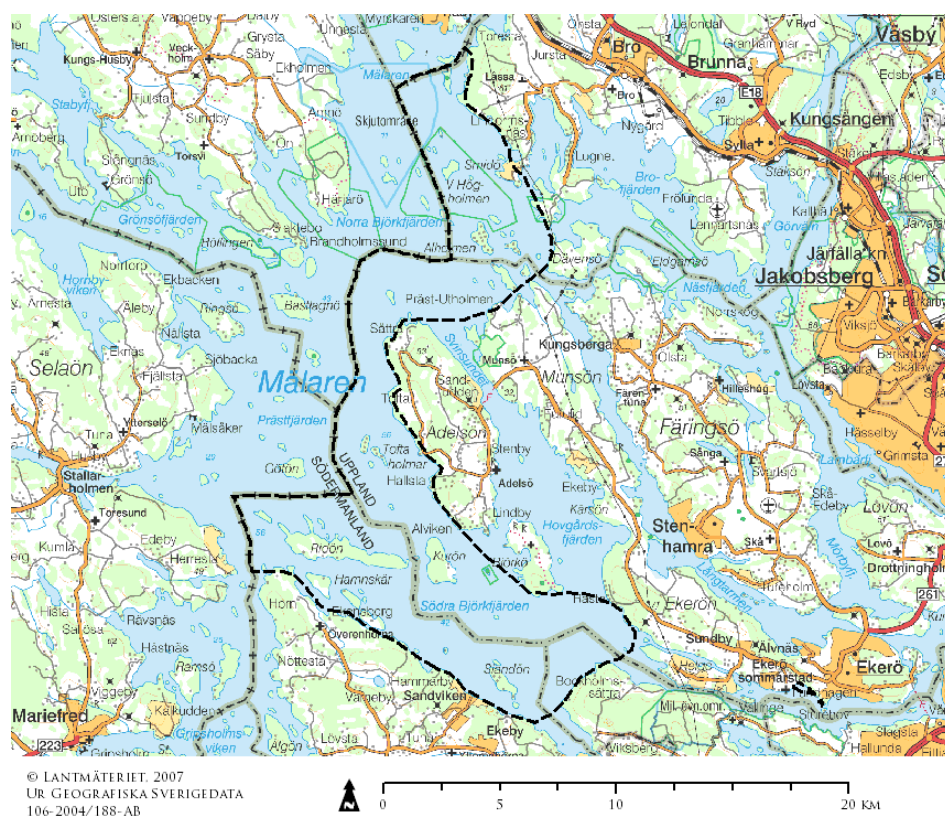
Norra Björkfjärden av riksintresse för naturvård. Till stora delar riksintresse för friluftsliv. Förekomst av hotade arter, skyddsvärda biotoper, biotoprik sjö, artrikt område vad gäller fisk.

Skyddsvärda arter

Skorv, hornsimpa, kräftdjuren *Monoporeia affinis* och *Mysis relicta*, småsvalting, asp, hornsimpa.

Hela Mälaren är utpekad som nationellt värdefull ur naturvårdsperspektiv samt nationellt särskilt värdefull ur fisk- och fiskeperspektiv.

Delar av området runt Björkö och Adelsö är utpekade som särskilt värdefullt ur kulturperspektiv.

Träksjön med utloppsäck

Kommun Haninge

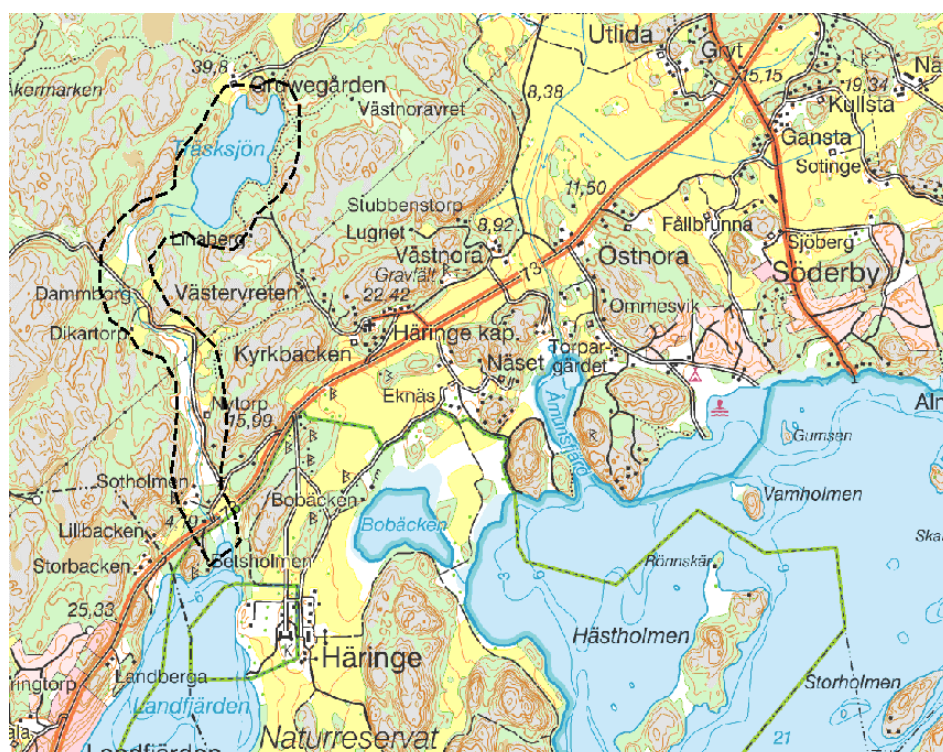
Kategori Nationellt särskilt värdefull

Utpekade värden

Opåverkat avrinningsområde, huvudsakligen skogsmark. Träksjön har aldrig varit sur och kan därför sägas ha en relativt opåverkad flora och fauna. Ovanlig sjötyp i länet. Naturligt näringsfattig – måttligt näringsrik sjö. Artrik bottenfauna.

Skyddsvärda arter

Dagsländan *Siphonurus armatus* (föremål för åtgärdsprogram).

Yngernområdet

Kommun Nykvarn, Södertälje

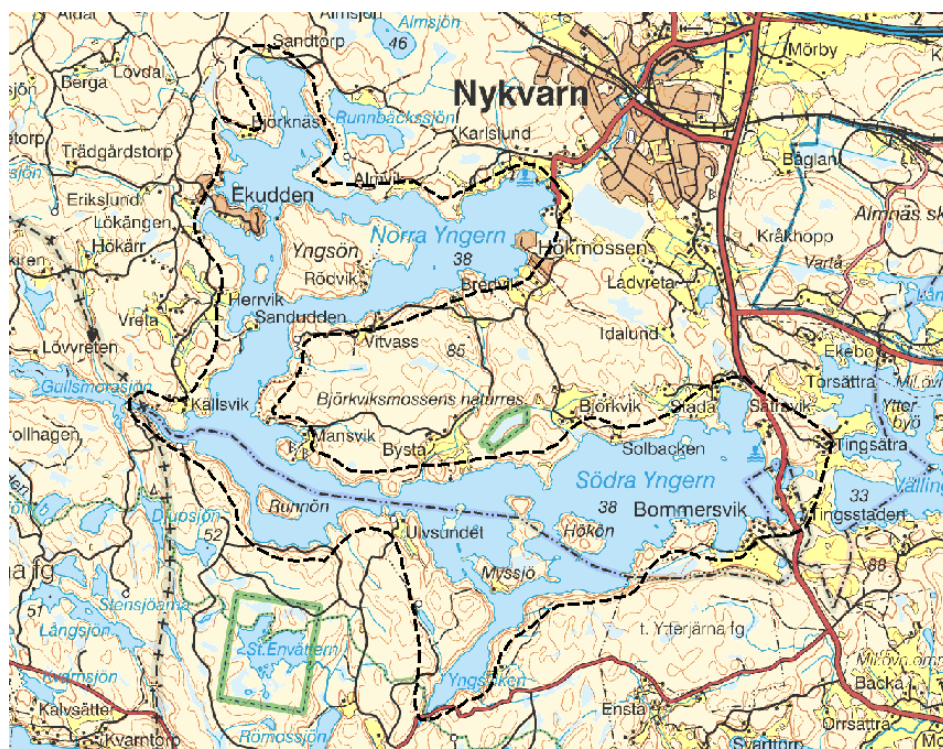
Kategori Nationellt särskilt värdefull

Uttekade värden

Riksintresse för naturvärden. Hotade arter, fiskfria småsjöar. Ansluter till grusås. Sandstränder.

Skyddsvärda arter

Marstoniopsis scholtzi, *Gyrulus crista/riparius*, *Myxas glutinosa*, sjöhjortron, starka populationer av storlom och fiskgjuse.

Angarnssjöängen

Kommun Vallentuna

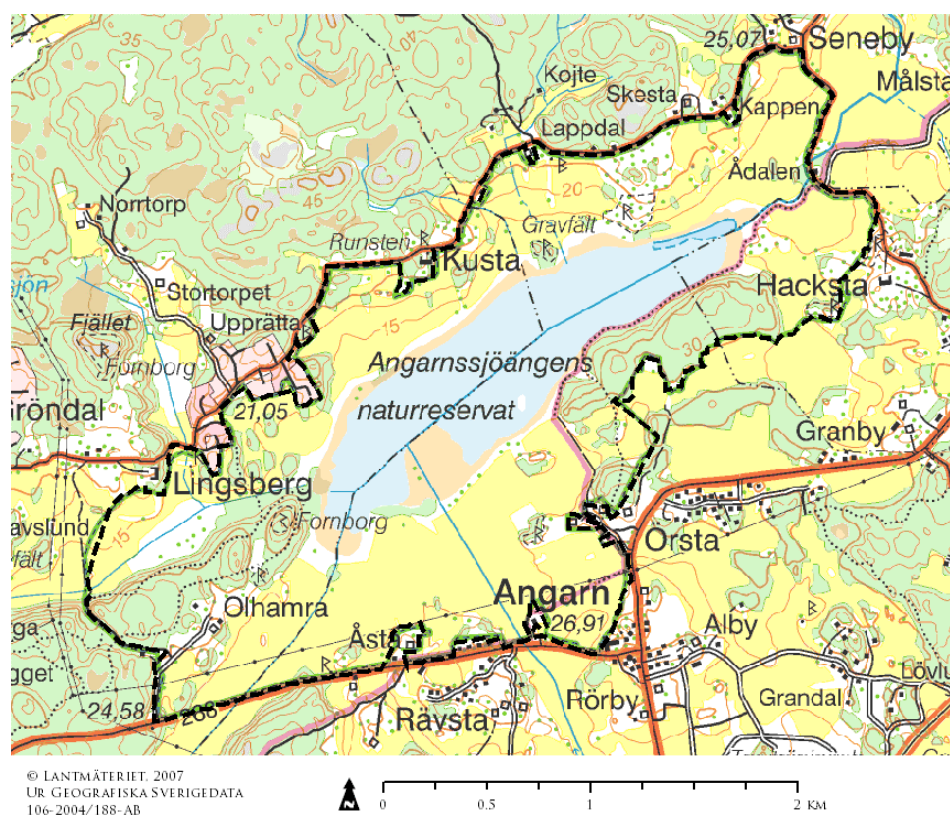
Kategori Nationellt värdefull

Uttekade värden

Hotad biotop, rik fauna. Häcknings- och rastlokal för fågel. Viktigt med befintliga vattenståndsv variationen. Riksintresse naturvård, klass 1 i våtmarksinventeringen (delar).

Skyddsvärda arter

Årta, skedand, brunand, snatterand, svarthakedopping, smådopping, brun kärrhök, rördrom, småfläckig sumphöna, gulärta.

Brosjön – Järsöströmmen

Kommun Norrtälje

Kategori Nationellt värdefull

Utpekade värden

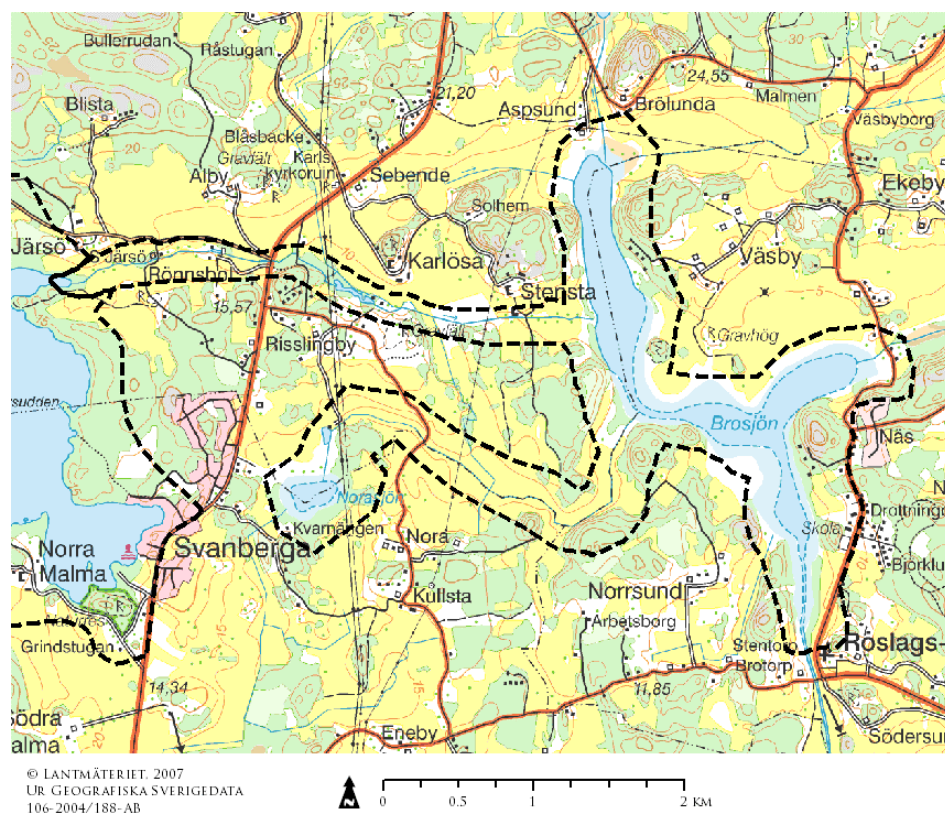
Ovanliga biotoper. Förekomst av hotade arter bottenfauna och kransalger. Riksintresse för naturvården, förhållandevis god vattenkvalitet, kalkrikt vatten. Fågelsjö (häckning och rastlokal). Södra Brosjön ingår i våtmarksinventeringen klass 2. Norasjön mycket värdefull lokal för kransalger, flera sällsynta arter.

Skyddsvärda arter

Stjärnslinke m fl kransalger.

Övrigt

Överlappar med utpekade särskilt värdefulla kulturmiljövärden.

Broviken

Kommun	Upplands-Bro
Kategori	Nationellt värdefull

Uttekade värden

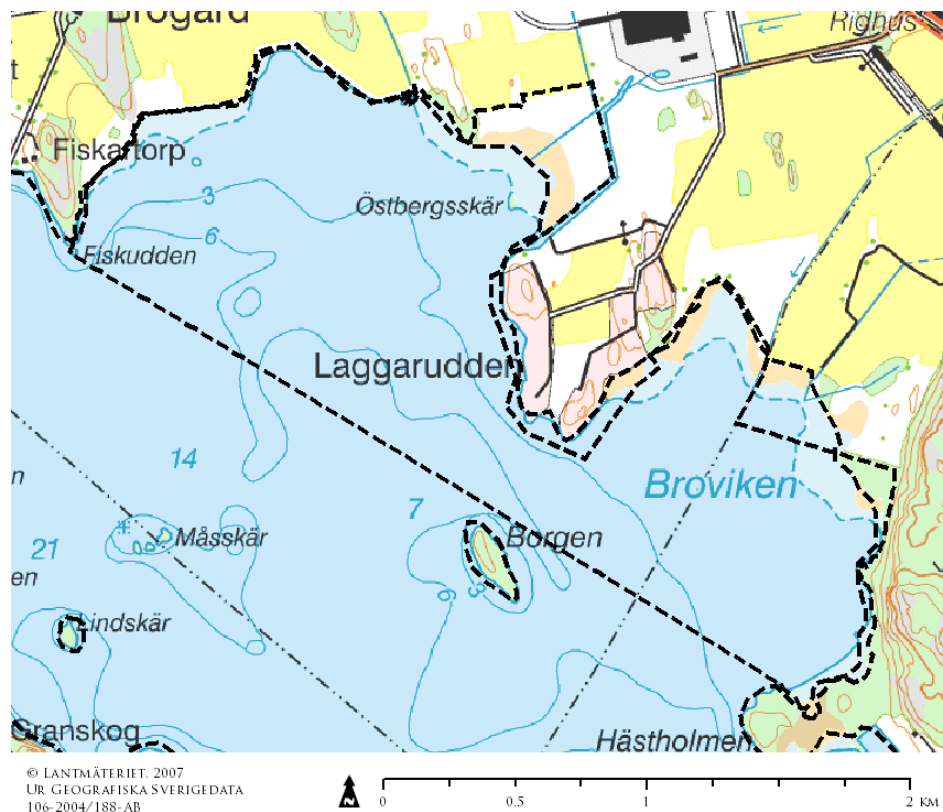
Broängarna är en av Stockholms läns mest värdefulla rast- och häckningslokaler för våtmarksfåglar. Ca 225 arter har noterats och av dessa häckar ett 80-tal regelbundet. Några vanliga fåglar på ängarna är tofsvipa, enkelbeckasin och ängsپیلärka. Arter som häckar i bladvassområdena är bl.a. rördrom, brun kärrhök och skäggmes. Undervattensvegetationen är mycket artrik. På de grunda bottenarna förekommer en rik undervattensflora, bl.a. ålnate, bandnate, uddnate, hjulmöja och axslina. Troligtvis viktigt uppväxtområde för fisk.

Skyddsvärda arter

Bandnate, uddnate, skräntärna (födosök).

Övrigt

Överlappar med särskilt värdefulla områden utpekade för fisk och fiske.

Erken

Kommun Norrtälje

Kategori Nationellt värdefull

Uttekade värden

Riksintresse naturvård. Naturligt näringsrik slättsjö, naturlig utveckling för sjöns ekologiska system. Våldokumenterad. Limnologiskt forskningsobjekt. Hotade, sårbara biotoper. Mycket rik flora/fauna. Rikt fågelliv.

Skyddsvärda arter

Gös, signalkräfta. Bottenfauna: *Valvata piscinalis*, *Gyraulus crista*, *Myxas glutinosa*. Kransalger. Fina bestånd av stjärnslinke.

Kagghamraån

Kommun Botkyrka

Kategori Nationellt värdefull

Uttekade värden

Sprickdalslandskap. Odlingslandskap. Framstående exempel på landskapstyp och utvecklingsförlopp. Aktiv ravinbildning, meandering, åssystem, korvsjöar. Sällsynt och hotad naturtyp. Stort reproduktionsområde för havsöring. Rik flora och fauna.

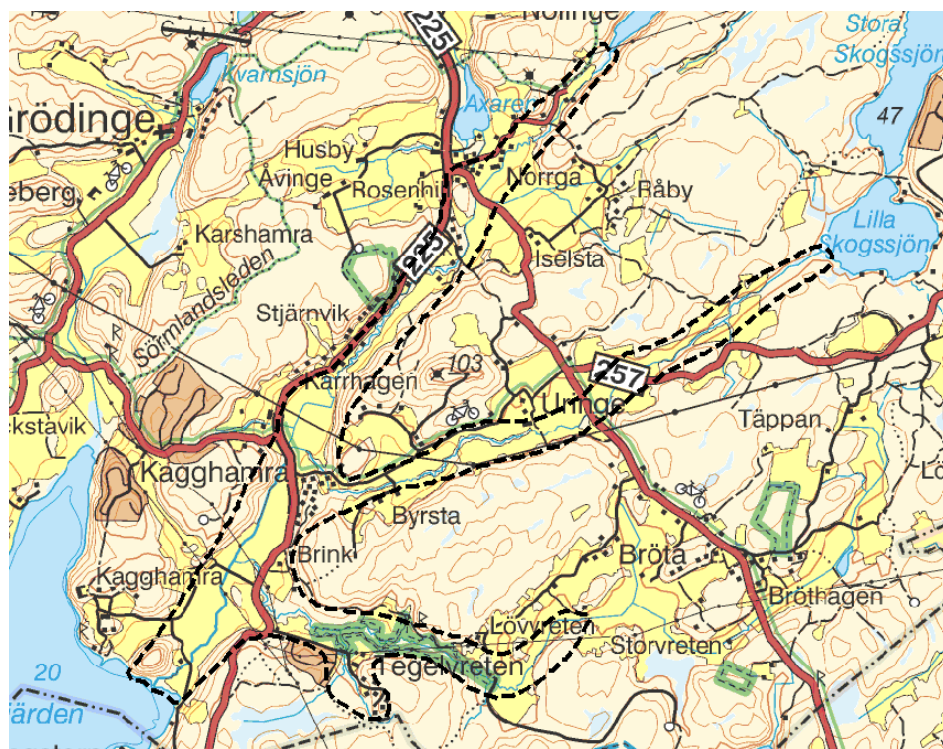
Skyddsvärda arter

Stensimpa, havsöring, nissöga, flodkräfta, flodnejonöga, snäckan *Valvata macrostoma*, nattsländan *Lype reducta*, dagsländan *Caenis robusta*, musslan *Musculinum lacustre*, spetsfläckad trollslända.

Övrigt

Artfattig bottenfauna i Brinkbäcken vid inventeringar tyder på föroreningar. Brinkbäcken är ett av de vattendrag som behöver restaureras för att befintliga värden ska bevaras samt bottenfauna m.m. förbättras.

Överlappar med särskilt värdefulla områden utpekade för fisk och fiske.

© LANTMÄTERIET, 2007
UR GEOGRAFISKA SVERIGEDATA
106-2004/188-AB

Lilla Ullfjärden

Kommun Upplands-Bro

Kategori Nationellt värdefull

Uttekade värden

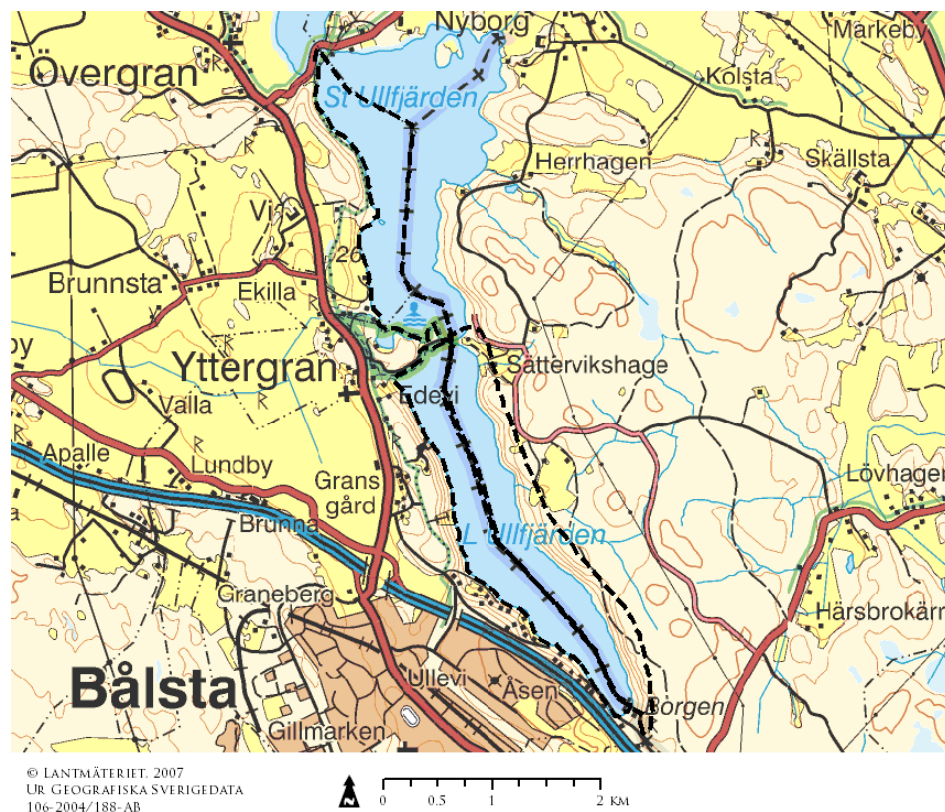
Riksintresse naturvård. Grundvattenförsörjd avsnörd vik av Mälaren/Ekoln. Åtminstone ursprungligen oligotrof. Djup sjö kantad av grusås i den del av sjön som ligger i Uppsala län. I Ullfjärdarna finns rester av vegetation som troligen var vanligt förekommande i Ekolnområdet vid sekelskiftet 1900. Ishavsrelikter i bottenfaunan.

Skyddsvärda arter

De relikta kräftdjuren *Limnocalanus macrurus* och *Pallasea quadrispinosa*. Skorv (*Saduria entomon*) och märkräftan *Monoporeia affinis* har tidigare hittats men är eventuellt försvunna. Brunalgen *Pleurocladia lacustris*, ev. grönalgen *Enteromorpha piliifera*.

Övrigt

Överlappar med särskilt värdefulla områden utpekade för fisk och fiske.

Metsjön

Kommun Norrtälje

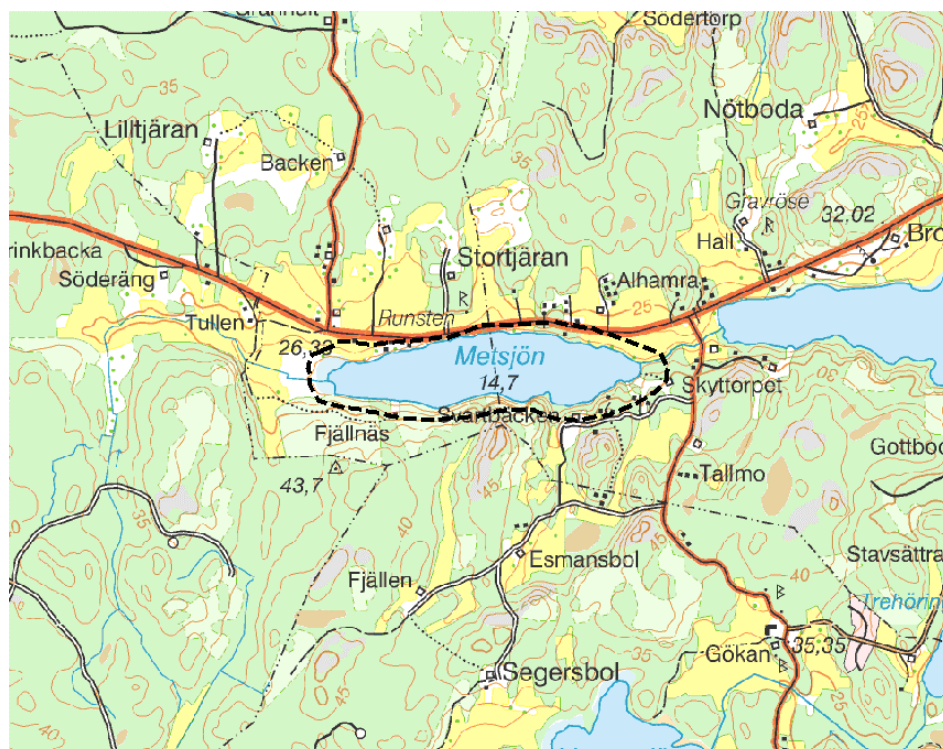
Kategori Nationellt värdefull

Uttekade värden

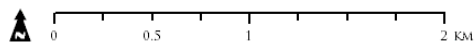
Måttligt eutrof liten sjö med rik undervattensvegetation.

Skyddsvärda arter

Uddslinke och uddnate (*Potamogeton friesii*).

© LANTMÄTERIET, 2007
UR GEOGRAFISKA SVERIGEDATA
106-2004/188-AB

Mälaren

Kategori Nationellt värdefull

Uttekade värden

Riksintresse naturvård och friluftsliv. Stort produktivt sjösystem med god vattenkvalitet. Artrik variationsrik sjö, mycket biotoprik. Örikt, moränöar, mångformiga stränder, Vattentäkt. Förekomst av hotade arter bottenfauna och vattenvegetation.

Kärnvärden

Björkfjärden-Prästfjärdens övärld: Ett av de mest opåverkade vattenområdena i Mälaren. Fina exponerade stränder längs Adelsös norra och västra ständer, bra vattenkvalitet.

Lilla Ullfjärden: Ishavsrelikter skorv och hornsimpa.

Broviken, Natura 2000-område.

Lokaler med småsvalting: Södra Ekerö, Norra Ekerö, Asknäsviken (Natura 2000).

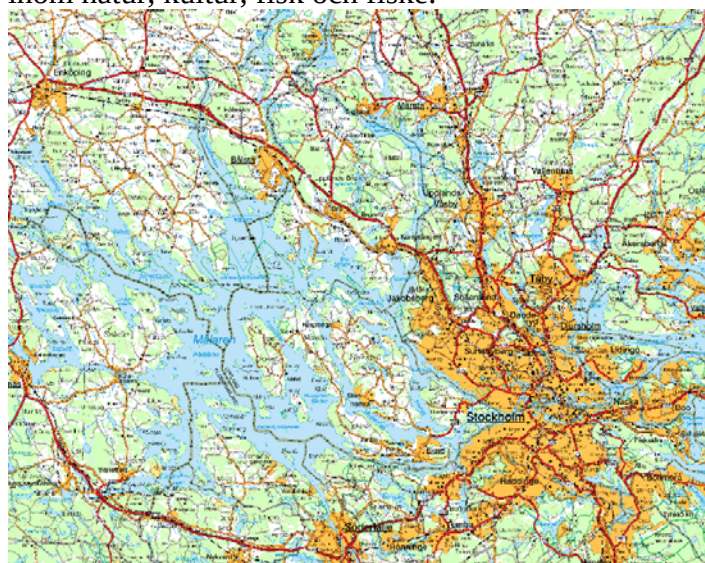
Skyddsvärda arter

Mängder, bl a asp, småsvalting, udd- och bandnate, rördrom, hornsimpa, silltrut, fiskgjuse.

Övrigt

Hög produktion av siklöja, abborre, gös och gädda ger förutsättningar för ett givande fritidsfiske året runt.

Området överlappar med nationellt särskilt värdefulla miljöer utpekade inom natur, kultur, fisk och fiske.

© LANTMÄTERIET 2007
UR GEOGRAFISKA SVENSKA DATA
106-2004/188- AB

0 5 10 20 KM

Oxundaån - Verkaån - Väsbyån

Kommun Sigtuna, Sollentuna, Upplands Väsby

Kategori Nationellt värdefull

Utpekade värden

Lek- och uppväxtområde för asp (en av få kända förekomster i länet). Oxundasjön är häck- och rastningsplats för fågel. Verkaån är Fysingens huvudtillflöde. Representativt jordbruksvattendrag med måttlig/liten påverkan från bebyggelse.

Skyddsvärda arter

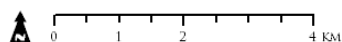
Asp samt flera stormusslor.

Övrigt

Området överlappar med nationellt särskilt värdefulla miljöer utpekade inom natur, kultur, fisk och fiske.

© LANTMÄTERIET, 2007
UR GEOGRAFISKA SVERIGEDATA
106-2004/188-AB

Stunnträsk

Kommun Haninge

Kategori Nationellt värdefull

Uttekade värden

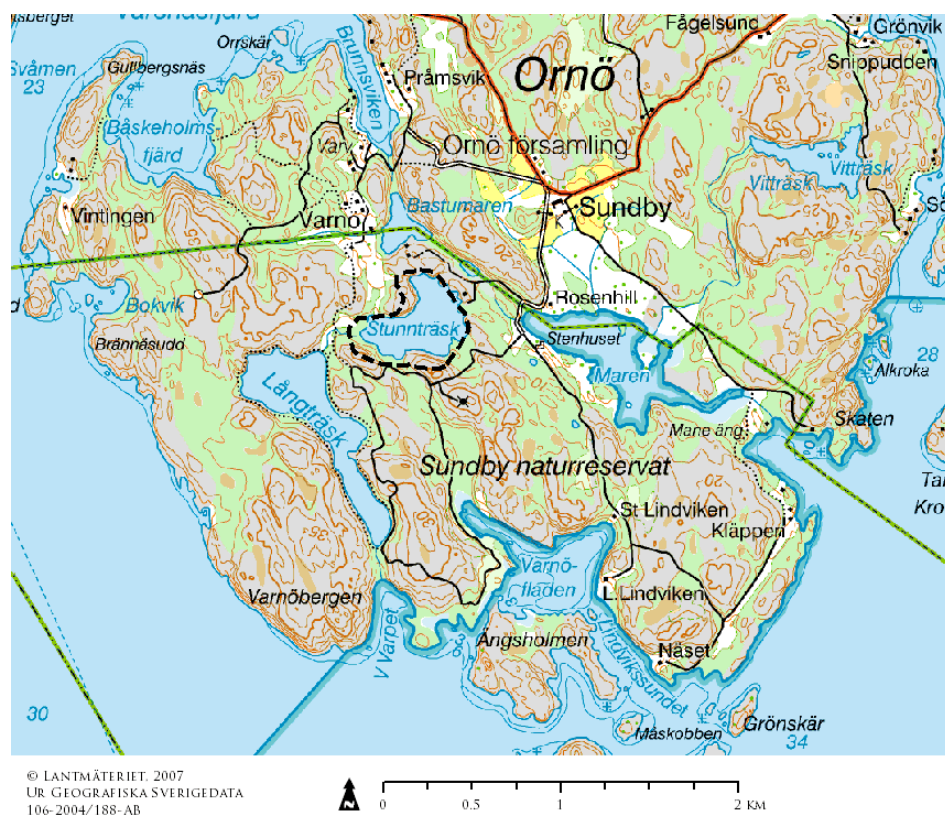
Opåverkad sjö på Ornö, ej sänkt eller dämd. Länets djupaste sjö, 41 m, med mycket lång omloppstid.

Skyddsvärda arter

Skorv

Övrigt

På grund av sin långa omloppstid har den "naturliga" belastningen av svavel räknats fram med hjälp av prover från sjöns djupa delar.

Öran

Kommun Haninge, Huddinge

Kategori Nationellt värdefull

Uttekade värden

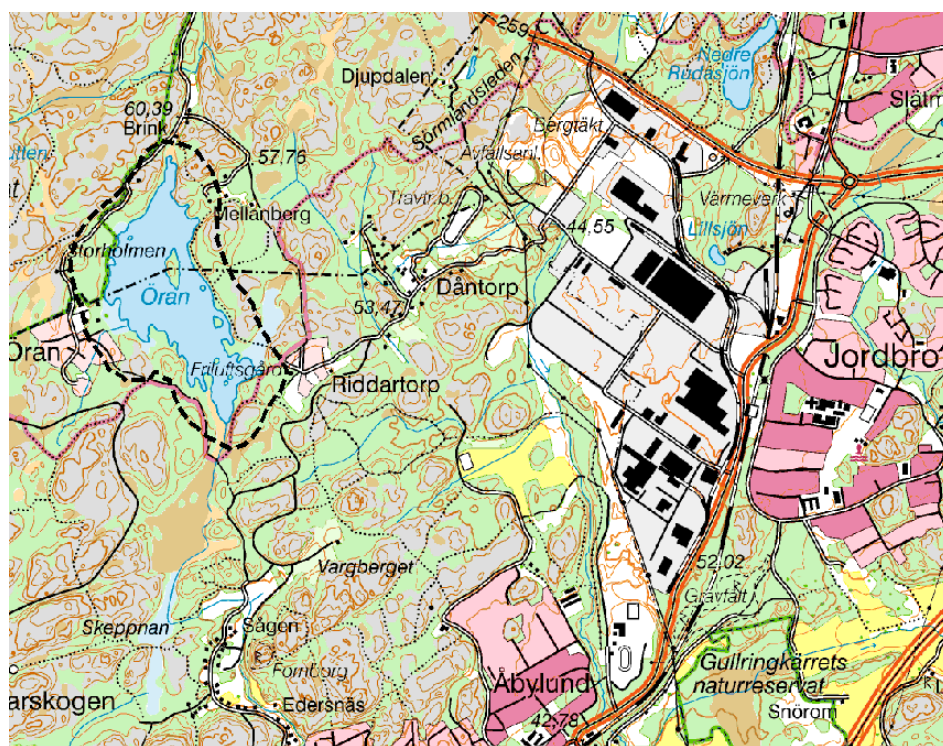
Näringsfattig klarvattensjö. Kalkas regelbundet. Naturskog i avrinningsområdet. Artrik och skyddsvärd bottenfauna utöver det vanliga. Ovanliga arter påträffas regelbundet.

Skyddsvärda arter

Nattsländan *Tricholeiochiton fagesii*, snäckorna *Gyraulus crista* och *G. Riparius*.

Övrigt

Området överlappar med nationellt värdefulla miljöer utpekade för fisk och fiske.

© LANTMÄTERIET, 2007
UR GEOGRAFISKA SVERIGEDATA
106-2004/188-AB

0 0.5 1 2 KM